

DIÀLEG

CRÒNIQUES INTERESSADES

La síndrome Torrent

VICENT ALONSO

Fou gràcies a Jordi Coca que una taula redona, organitzada amb motiu dels darrers premis de l'Ajuntament de Gandia i en què diversos escriptors dels setanta es reunien per dirimir si eren o no generació i altres arcans, no acabà amb una mena de flagel·lació col·lectiva més o menys càrtica. El novel·lista, que era entre el públic –poc després recolliria el Joanot Martorell per *Cara d'àngel*–, denuncià el discurs autodestructiu que havia caracteritzat la majoria de les intervencions dels ponents i s'atreu a suggerir que potser ja era hora de reivindicar aspectes positius, que no per ser escassos deixaran de tenir conseqüències balsàmiques. Jordi Coca tornava a posar el dit dins la plaga. Vull dir que, com tantes i tantes vegades, algú feia un exercici de distanciament i, sense deixar-se arrossegar pel riu de llàgrimes, era capaç d'objectivar l'espectacle i d'advertir que les depressions, individuals o col·lectives, solen encomanar-se. Gràcies, doncs, a Jordi Coca un aire fresc s'introduí en aquella sala de la capital de la Safor, contaminada de nou per l'ambient apocalíptic que gairebé sempre, i no només a casa nostra, es crea en aquestes reunions de gent de l'ofici.

Mirem-ho bé, amb calma. Una ullada als darrers trenta anys de literatura ens hauria de donar raons per a un cert optimisme. I això, a pesar de tots els tots. Com que aquesta, a més d'interessada, és una crònica del sud de l'Ebre em permetré suggerir als qui encara creuen en l'autoflagel·lació que comparen la primera valenciana dels setanta amb aquests inicis del segle a veure si constaten alguna raó que ens espente a superar penediments i frustracions diverses. Al meu parer, les diferències són notòries. Aleshores no sabem ni d'on penjar-nos, tret és clar d'aquells homenots que teníem a la vora i que el furor de la Transició encara ens els féu més grans. Parle, ja s'haurà endevinat, d'Estellés i Fuster, que, a més –aquest sobretot–, ens advertien que ells no eren l'únic clau d'on penjar el nostre entreteniment o les nostres obstinacions, que la mirada de l'escriptor no ha de tenir límits, encara menys si aquests intenten dividir el que és patrimoni comú. Llàstima, certament, que aquella Santíssima Trinitat –afegiu el nom de Sanchis Guarner als del poeta de Burjassot i l'assagista de Sueca per arrodonir-la– no comparara també amb el referent correspon-

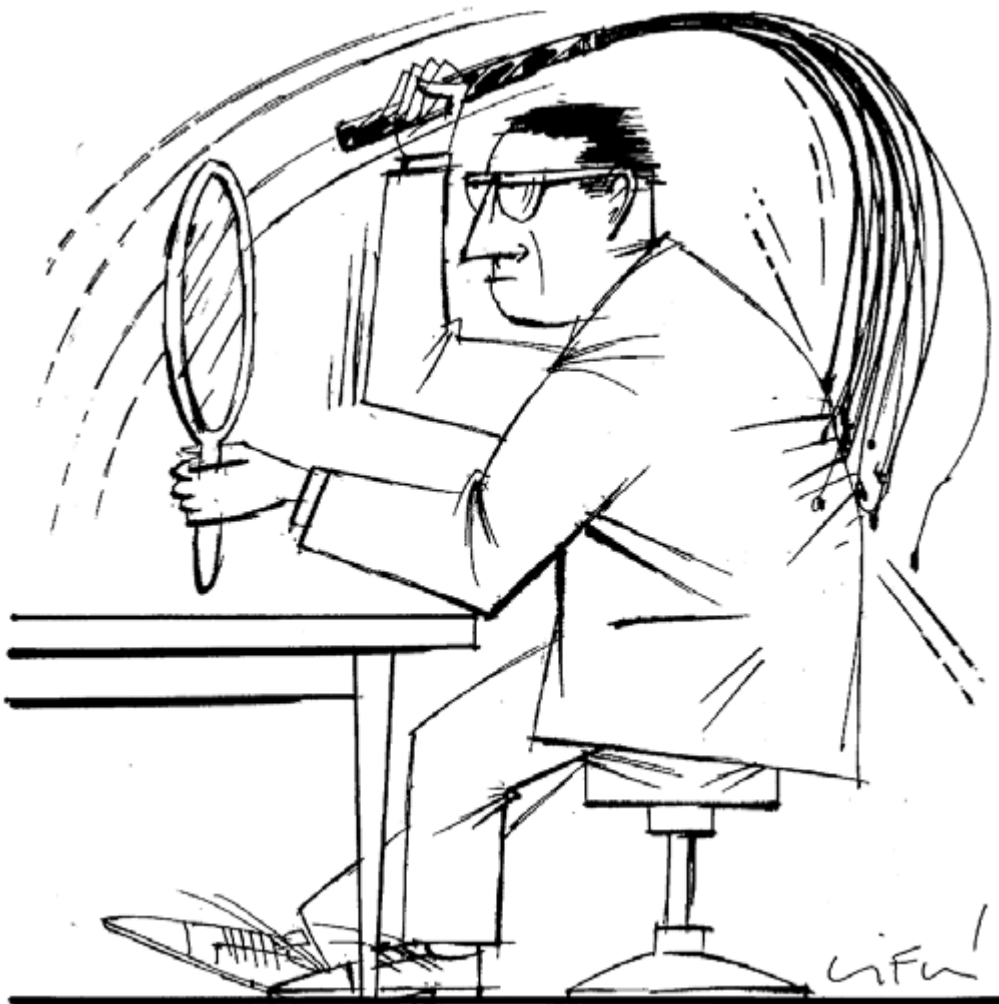
ent de la prosa de ficció. Però han estat precisament els anys transcorreguts, que tantes resipiscències provoquen entre la gent del gremi, els que han afavorit l'aparició de models narratius sòlids i envejables. Les propostes de Joan Francesc Mira, Josep Palàcios, Josep Piera, Josep Lozano o Ferran Torrent eren per terres valencianes absolutament inèdites. Mai no havíem tingut entre nosaltres la diversitat de propostes que ara mateix ofereix el panorama literari valencià. I no cauré en la temptació de citar noms d'altres racons d'aquest panorama. No cal, espere. Tothom sap que la poesia produïda a València durant aquests anys és també d'una riquesa consonant. I això mateix podríem dir de l'assaig, del literari i del general, per molt que en aquest cas alguns s'obstinen, amb

escrivim per tal que el món acabara essent el que nosaltres hem concebut i descrit amb paraules. Però les coses, afortunadament, no són així. La riquesa del panorama literari valencià actual, que només es pot negar des de l'estultícia o la mala llet, ha estat possible a pesar de tots els tots. Això sí que convindria esbrinar-ho, sí que mereixeria el nostre temps, i no necessàriament sota el ritual d'una altra de les anacròniques taules redones que infecten la programació cultural habitual. Perquè d'aquests tots els escriptors només són responsables d'una part, com ho són els editors, els polítics, els periodistes, els carnisers o els taxistes. Sol oblidar-se que la nostra literatura –insistiré que parle des del sud de l'Ebre– no tenia escriptors, però tampoc lectors. Ara té un bon grapat d'escrip-

de la lletra les exhortacions dels qui consideren que val la pena plegar quan el que escrius no interessa més que a uns centenars de lectors.

La figura de Ferran Torrent és ací de referència obligada. Ara més, després del seu quasi-Planeta, que alguns es diverteixen a jutjar des de categories –les traïcions o fidelitats a no sé quines essències– que més aviat semblen caricatures. Però no oblidem que la narrativa de Torrent fa temps que va somoure el panorama literari. Acostumats a no tenir més que un grapat de lectors, una bona part dels escriptors valencians s'arrezeraven en la reivindicació d'una concepció del creador i de la literatura, encertada i saludable, que no ha de sotmetre's a les lleis del mercat. Però, de vegades no massa conscientment, feren d'això l'argument més poderós a favor de la baixa qualitat de tot aquell producte literari que triomfava en aquest mercat. I, és clar, s'equivocaven: vendre més o menys llibres, per a la concepció de la literatura que encertadament defensaven, no és criteri per decidir qualitats. Diré més: una ullada a la producció narrativa valenciana dels darrers anys mostra que el model Torrent ha provocat una desviació –que es constata també en escriptors concrets i no només en general– dels plantejaments estètics en el sentit d'atendre amb més cura les característiques del mercat literari. La llàstima és que aquesta mena de *síndrome Torrent* ha agredit també alguns comentaristes de l'actualitat que s'entenen a menysprear tot el que no s'escriga amb l'objectiu d'accedir als quasi-Planetes.

Entre nosaltres, Torrent ha estat, i és, un luxe. Pel que ha escrit, òbviament. Traslladar els interessos narratius des de passats més o menys gloriosos o exemplificadors fins a l'actualitat rigorosa bé mereix un reconeixement que alguns sistemàticament li neguen. Trobar l'instrument, lingüístic i narratiu, perquè el model siga creïble no és cosa de quatre vesprades ni de llums naturals feliçment heretades. Però també és un luxe perquè la síndrome que ha generat ha redibuixat el nostre mapa literari, i per a bé de tots. Ara només falta que tot quede al seu lloc. Vull dir que el mapa no és monocolor. Tampoc no ho és el cel de la literatura, a pesar que alguns vulguen fer-nos creure que és un escenari glamurós, cobert de bitllets de banc.

GUILLLEM CIFRE

raons més o menys irreprotxables, a veure-hi només l'ombra allargada de l'autor del *Diccionari per a ociosos*.

Per què, doncs, l'autoflagel·lació? No serà una forma amagada de supèrbia? Els escriptors, al capdavall, tenim una certa tendència a creure'ns el moll del món, a presumir que el que pensem o escrivim és el millor que es pot pensar o escriure, que tothom hauria d'aprendre de memòria el que pensem o

tors i no tants lectors com voldríem. Però no s'hi val a atribuir als escriptors la responsabilitat única de no tenir tants lectors com caldria per arribar a la professionalització que tots desitjaríem. La concepció de la literatura que es despren d'una tal atribució és d'una pobresa insultant. I la història de la literatura hauria perdut un grapat considerable de textos memorables si alguns escriptors hagueren seguit al peu